

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.13, november 2018

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Jon Tafdrup

Tilsyn ved ph.d. Jes Fabricius Møller

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til

“Gylden-Aaret”

ved Stine Holst Petersen

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Gyldenår for Frederik 6.
- 3 Grundtvigs gyldenår
 - 3.1 Det gyldne år
 - 3.2 Skuemønten
 - 3.3 Kongen, folket og ånden
 - 3.4 Den gyldne høst
 - 3.5 En højskole i Sorø
- 4 Efterliv
- 5 Anvendt litteratur

1 Anledning

“Gylden-Aaret” blev trykt i *Den Nordiske Kirke-Tidende* to dage før Frederik 6.s fødselsdag den 28. januar 1834 og i året for hans 50-års regeringsjubilæum. Digtet er på en gang en hyldest til kongen og Grundtvigs personlige tilbageblik på tiden, der er gået. Digtet er blevet behandlet af Flemming Lundgreen-Nielsen i artiklen “Grundtvig og guldalderens København” fra 1995 og af Helge Toldberg i Grundtvigs symbolverden (1950, s. 76-79).

2 Gyldenår for Frederik 6.

I 1784 blev Frederik 6. kronprinsregent og forblev fungerende regent frem til faderen, Christian 7., døde i 1808, hvorefter han blev konge. Efter udnævnelsen til

kronprinsregent udøvede Frederik 6. sin magt som enevældig regent i stort og småt, og han var ved sine beslutninger og sit væsen i stand til at holde folket i ro midt i en tid, hvor oprørstrangen ulmede rundt omkring i Europa. I sommeren 1833 havde kongen efter længere tids sygdom rejst sig fra sit sygeleje på Louisenlund ved Slien, og ved hjemkomsten til København blev han modtaget med folkets hyldest:

En umaadelig Menneskemasse af alle Classer var strømmet den dyrebare og længe savnede Landsfader imøde og hilsede ham med levende Jubel. Hs. Majestæt tillod sine trofaste Undersaatter at spænde Hestene fra sin Vogn, hvorpaa denne under idelige Hurra- og Glædesraab blev trukket til Amalienborg (*Kjøbenhavnsposten*, nr. 151, 1833, s. 3).

3 Grundtvigs gyldenår

Begrebet gyldenår anvender Grundtvig flittigt fra slutningen af 1820'erne i forskellige sammenhænge og betydninger. Grundtvig har formentlig betegnelsen fra Brorsons "Op! thi Dagen nu frembryder" (1733), hvor en verselinje lyder "Op! thi Naadens gyldne Aar", en linje der i Grundtvigs gendigtning bliver til "Op, thi Naadens Gylden-Aar" (Grundtvig 1837, s. 422; se Auken & Damsgaard 2016, s. 62 f.).

Ordet optræder allerede i 1826 i en passage af "Om Christendommens Sandhed" (s. 139), hvor det markerer det kristne Danmarks historiske endemål i en ny kristen opløst tid. Denne eskatologiske betydning af ordet findes mange steder i Grundtvigs poetiske og historiske værker (for en gennemgang se Vind 1999, s. 413-420).

I "Gylden-Aaret" fungerer begrebet som betegnelsen for et jubelår, et festår, der med afsæt i det bibelske jubelår (jf. 3 Mos 25) indtræffer hver halvtredsindstyvende år, og som Grundtvig udnytter i forbindelse med kongens jubilæumsår. 'Gylden-Aar' optræder samtidig også i sin eskatologiske betydning som betegnelsen for en ny harmonisk tidsalder, der allerede har vist sig i sin vorden under Frederik 6.s regering; tidsalderen skal nu udfolde sig i fuldt flor blandt folket.

3.1 Det gyldne år

Året 1834 var i sin begyndelse, og Grundtvig åbner "Gylden-Aaret" med en beskrivelse af året som en vuggende nyfødt, der senere, som tiden går, skal fejre landets konge (Frederik var blevet kronprinsregent den 14. april). Det er håbet, at det spæde nye år må blive et fredens og glædens år for alle (strofe 1-5). Grundtvig refererer med billedet af den vuggende nyfødte til beretningen om sagnkongen Skjold, der som nyfødt dreng vuggede uledsaget i land på et skib og indvarslede en ny gylden tid.

3.2 Skuemønten

Herfra lader Grundtvig et andet skib vugge Frederik 6. sund og rask hjem i havn og lader glæden ved hans hjemkomst den forgangne sommer danne indgang til beskrivelsen af den skuemønt (medalje i form af en mønt), som skulle tjene til fejring af og erindring om begivenheden. I *Adresseavisen* den 3. august 1833 adviseredes der efter bidragydere til skuemønten, og da annoncen gentoges den 8. august havde blandt andre biskop Müller og professor H.E Freund taget ansvar for fremstillingen

(*Adresseavisen*, nr. 184, 1833, s. 1). Mønten blev præget i Rom efter skitse af Freund og var klar til at blive overrakt kongen på årsdagen for hans hjemkomst til København (Lundgreen-Nielsen 1995, s. 122 f.). På den lange liste af bidragydere ses blandt andre Grundtvig (Jetsmark 1834, s. 23). Grundtvig kendte ikke skitserne til mønten, da han skrev "Gylden-Aaret", hvor han forestiller sig mønten præget med kongens skib på den ene side og Frederik 6. med kornkrans af aks i håret på den anden (strofe 8-11).

3.3 Kongen, folket og ånden

I beskrivelsen af tiden fra Frederik 6.s udnævnelse til fungerende regent og frem til jubilæumsåret (strofe 13-37) er vægten lagt på folket og landet mere end på kongens enkeltgerninger. Bryllupsfærden berøres for at kunne beskrive folkets hyldest og kærlighed (strofe 14 og 15), ligesom hjemkomsten den forgangne sommer beskrives (strofe 35-37). Imellem de to begivenheder ligger fortællingen om et land og et folk, der trods ufred og omvæltninger i Europa er i harmoni, og hvor kronprinsregenten løser sit folk af stavnsbåndet (strofe 18-28). Da krigsbulderet når landet i form af slaget på Reden (1801), forløser det en "Smerte-Søn" (strofe 30) i digtet afbildet ved Forsete, Balders Søn, der repræsenterer "det nye århundredes åndsliv" (Lundgreen-Nielsen 1995, s. 124). Denne så Grundtvig fremspire i efterdønningerne af englændernes angreb.

Det nye århundredes åndsliv havde et stærkt digterisk udtryk, og Grundtvig pointerer mængden af digtere, der skrev om Frederik 6. og derved også mængden af kongegerninger at skrive om (strofe 57-60). Under Frederik 6. bliver Nordens ånd vækket og tungen løsnet (strofe 61), de nye røster er ikke blot "Aften-Røde", men "Skjær af nyfødt Dag" (strofe 65).

3.4 Den gyldne høst

Et tilbagevendende billede i digtet er 'høsten af det såede'. Høstemaet slås an i verselinjen "som Glæden er om Høsten" (strofe 11), en verselinje fra Esajas 9,2, og opfølges i ordsprogslinjen om kongen "At høste hvad han saa'de". Derefter findes høstbilledet gentaget i strofe 17, hvor Grundtvig alluderer til Thomas Thaarups *Høst-Gildet* skrevet i 1790 til Frederik 6. og hans brud, og i strofe 20 og 33, hvor det ikke længere er kongen, men folket der skal høste af det såede: "Thi det er Daners Baade / At høste hvad de saa'de / I Folke-Livets Vaar!" Høstbilledet berører begrebet gyldenår i sin bibelske betydning, fordi jubelåret netop er et år, hvor man lever af de forud såede og allerede høstede afgrøder.

3.5 En højskole i Sorø

I løbet af 1830'erne engagerede Grundtvig sig ivrigt i oprettelsen af en læreanstalt for borgelig dannelse, et universitet, der kunne uddanne landets borgere til nyttige samfundsborgere. Dette skulle udrettes ikke ved endeløs repetition af latinske verber, men ved oplysning om "*Folke-Naturen, Stats-Forfatningen og Fæderne-Landet i alle Henseender*" (Grundtvig 1836, s. 57). Det første af hans fire såkaldte 'højskoleskrifter' kom først i 1836, men tankerne om en ny type højere læreanstalt bliver allerede udtrykt i *Nordens Mythologi* fra 1832. (Se [indledningen til *Det Danske Fiir-Kløver*](#)

eller Danskheden partisk betragtet for en gennemgang af Grundtvigs højskoletanker.)

I "Gylden-Aaret" lufter Grundtvig indirekte visionen for en højskole i Sorø (strofe 43-48). Det gør han ved forestillingen om, at Brage med plads i Sorø tyder Nordens store fortid og gennem den forklarer om livet og dets vilkår (se Toldberg 1950, s. 78). Dette fordrer dog at folket favner sin fortid og ånd og udtrykkes i de berømte linjer "Og han har aldrig levet, / Som klog paa det er blevet, / Han først ei havde kiær" (strofe 41).

4 Efterliv

"Gylden-Aaret" blev genudgivet med enkelte mindre ændringer i 1840 i Grundtvigs egen *Kiærminder til Kong Frederik den Sjettes Krands*, en samling af digte i anledning af kongens død. Inden da var fem af digtets strofer blevet benyttet af Grundtvig i højskoleskriftet *Det Danske Fiir-Kløver* (1836).

5 Anvendt litteratur

- Adresseavisen, (1833) *Kjøbenhavns Kongelig alene privilegerede Adressecomptoirs Efterretninger*, nr. 180, 3. august, og nr. 184, 8. august. København.
- Auken, Sune & Johan Damsgaard (2016) "Grundtvigs Brorson" i *Grundtvig-Studier* 2016, s. 47-78. København.
- Brorson, Hans Adolph (1733) "Op! thi Dagen nu frembryder", s. 12-15 i *Nogle Advents-Psalmer, tillige med et Tillæg til de forhen udgifne Jule-Psalmer gud til ære og Hans Kircke til opmuntring*. Tønder.
- Grundtvig, N.F.S. (1826-1827) "Om Christendommens Sandhed" i *Theologisk Maanedsskrift*, bind 6, s. 18-39, s. 117-153, s. 212-244; bind 7, s. 1-30 og s. 226-275; bind 8, s. 223-251; bind 9, s. 30-62 og s. 97-148. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1832) *Nordens Mythologi eller Sindbilled-Sprog historisk-poetisk udviklet og oplyst*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1836) *Det Danske Fiir-Kløver eller Danskheden partisk betragtet*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1840) *Kiærminder til Kong Frederik den Sjettes Krands*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1837: 1836-1837) *Sang-Værk til den Danske Kirke*, bind 1, s. 422. København.
- Jetsmark, Jens (1834) *Alphabetisk Fortegnelse over Subscribenterne paa Skuemønten i Anledning af Hans Majestæt Kongens lykkelige Helbredelse, og Tilbagekomst til Hovedstaden den 3die August, 1833, med*

vedføiet Regnskab over Pengebidragene og over Udgifterne ved Møntens Prægning og Omsendelse. København.

- *Kjøbenhavnsposten* (1833), nr. 151, 3. august. København.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1995) "Grundtvig og guldalderens København" i *Grundtvig-Studier* 1995, s. 107-139. København.
- Thomas, Thaarup (1790) *Høst-Gildet. Et Syngespil i een Act.* København.
- Toldberg, Helge (1950) *Grundtvigs symbolverden.* København.
- Vind, Ole (1999) *Grundtvigs historiefilosofi.* København.